

Гостовање Јасне Шарчевић – Јанковић, координатора за информисање српског Тужилаштва за ратне злочине, у емисији "Око магазин" (РТС1, четвртак, 11. јун), отворило је очи многим када је реч о природи најновије акције Тужилаштва. Као што је објаснила госпођа Шарчевић, Тужилаштво је образовало "стручну групу" од петоро новинара, чија имена држи у тајности. Ти тајанствени новинари требало би, за потребе Тужилаштва, да припреме материјал о својим колегама који су, током деведесетих, извештавали и писали тако да су "подстрекивали на ратне злочине". Тужилаштво за ратне злочине ће онда, на основу тог материјала, да подигне оптужницу, како би се, према речима Шарчевићеве, "истребио кукољ" међу српским новинарима [\[1\]](#).

Као што су госпођи Шарчевић одмах скренули пажњу остали учесници емисије (Небојша Спајић и Љиљана Смајловић), ако неко треба да "треби кукољ" међу српским новинарима, онда су то јавност и новинарска удружења, а не државна тужилаштва. Једно је, наиме, када се новинари оптужују да су, пишући и извештавајући, прекршили морална и професионална правила, а сасвим друго када се они оптуже да су, својим писањем, починили злочин. За прво следи морална и професионална осуда, а за друго затвор. Новинар може да у писању почини злочин само ако директно и експлицитно позове на насиље против неке личности, или против неке групе људи. То је онда подстрекивање на злочин. Све остало је ствар слободе мишљења и извештавања. Та мишљења могу бити погрешна, а извештавања непрофесионална. Али, држава и тужилаштво немају шта да се мешају у ову сферу. Јер није на држави да одређује шта је исправно и професионално у новинарском извештавању, већ је то ствар јавности, стручних удружења и њихових етичких комитета.

Госпођа Шарчевић се, међутим, није дала поколебати. Она је тврдила да ако новинар објави непотврђену вест о томе да су Хрвати побили 15 српских беба, затим то прочита неки војник који чува заробљене Хрвате у Овчари, па он потегне аутомат и побије заробљенике, онда је тај новинар саучесник војника-злочинца. Таква идеја је потпуно апсурдна, одмах је упозорила Шарчевићку Љиљана Смајловић. Њоме се уводи правно безобална идеја "објективне кривице". По томе би свако од нас могао бити крив пред државом, само ако на основу његове информације (тачне или нетачне, свеједно) или на основу његовог става (исправног или неисправног, свеједно), неки нервно или морално проблематичан делатник реши да почини злочин. У роману Достојевског, атеистички ставови Ивана Карамазова подстакли су Павела Смердјакова да убије старог Карамазова. Али, Иван Карамазов није имао намеру да подстиче Смердјакова да убије њиховог оца, већ је само износио типична атеистичка становишта. За то што је нервно и

морално лабилни Смердјаков из тих становишта извукао оправдање за свој злочин, одговоран не може бити Карамазов, већ само Смердјаков. Иван Карамазов може бити осуђен за саучесништво у убиству Фјодора Карамазова само ако се докаже да је Смердјакова директно подговарао да убије Фјодора. Али, Иван Карамазов не може бити осуђен само због тога што је код Смердјакова "ширио атеистичку пропаганду". Ширење ратне, или било које друге пропаганде, ма колико да је та пропаганда морално или професионално проблематична, није злочин. Ако би држава пуку пропаганду прогонила као злочин, тиме би практично суспендовала сваку слободу мишљења и извештавања, па би штета од те акције за саму државу била далеко већа него корист.

Исто тако ће и штета од ове акције Тужилаштва бити далеко већа него што може бити корист. Идеју да Тужилаштво "треби кукољ" међу српским новинарима са одушевљењем су дочекале само Е-новине Петра Луковића и НДНВ Динка Грухоњића. Свако други, ко је разуман, зна колика се опасност за слободу јавне речи крије у идеји да се новинарима суди због изношења информација или вредносних судова. Те информације могу бити и најпогрешније. Али, ако у њима нема директног позивања на злочин, то су само "погрешне", али никако не и "злочиначке" информације. И ма колико морално да осуђујемо медијско ширење неистине са, рецимо, РТС-а, почетком деведесетих, тешко да се можемо сетити и једног случаја директног позивања на злочин. Чак ако би се међу оном петорком новинара-истражитеља, које је ангажовало Тужилаштво, нашли и такви стручњаци као што су Луковић и Грухоњић, сумњам да би они могли да нађу и један пример таквог новинарства.

Па чему онда све ово? Изгледа да је Тужилаштво за ратне злочине исцрпело листу стварних починилаца ратних злодела. А постојање Тужилаштва мора се некако оправдати. Стога је неко паметан закључио да се крене даље, и отвори лов на "позадинце". Оптуживати политичаре из деведесетих за "ратно хушкање" дође му мало незгодно – тадашњи портпарол СПС-а је данас министар полиције. Али, новинари – е, то је већ друга прича. Тако смо се нашли пред истрагом новинара која ће "очистити кукољ", како рече госпођа Шарчевић. А пошто тог "кукоља" има свуда, Тужилаштво за ратне злочине, почињених пре деценију и по, потрајаће још много, много фискалних и фондокорисничких година. Ако не и десетлећа...

---

[1] <http://www.rts.rs/page/tv/sr/story/20/RTS+1/67081/Okо>